

Veiligheid!

Veiligheid is één van de belangrijkste dingen als je met je groep op stap gaat. Je hoort zoveel op het nieuws dat er weer een ongeval is gebeurd met een jeugdgroep. Om te vermijden dat de volgende keer jouw groep in het nieuws komt, kan je deze pagina vol informatie over de Belgische wetgeving en heel wat nuttige tips eens rustig doorlezen. Je kunt dit volledige document ook onderaan downloaden als Word-document. Je bent vrij dit document te gebruiken en verspreiden onder jeugdwerkers! Mocht je zelf nog aanvullingen willen doen, dan mag dit uiteraard ook. Je kunt je aanvullingen mailen naar dit info@jeugdwerke.be, zodat wij dit document kunnen aanvullen.

- ✦ Wetgeving voetgangers en fietsers in een notendop.
- ✦ Wetgeving Voetgangers in detail.
 - ✦ Waar stappen?
 - ✦ Hoe oversteken?
 - ✦ Verlichting?
- ✦ Fietsers
 - ✦ Individuele fietsers.
 - ✦ Fietsers in groep (>15 personen)

Wetgeving voetgangers en fietsers in een notendop.

Te voet in groep (Vanaf 5 personen)

- 1) Op trottoir, berm, fietspad (in die volgorde)
- 2) Op de rijbaan (als er geen trottoir, berm of fietspad is). Hierbij loop je aan de kant van de rijbaan waar je denkt dat het het meest veilig is.

- Ofwel links
 - Je moet dan wel achter elkaar lopen.
 - Wit of geel licht rechts vooraan.
 - Rood licht rechts achteraan.
 - Eventueel 1 of meerdere gele of witte lichten op de flanken.
- Ofwel rechts
 - Je moet niet perse achter elkaar lopen (Wel aangeraden)
 - Wit of geel licht links vooraan.
 - Rood licht links achteraan.
 - Eventueel 1 of meerdere gele of witte lichten op de flanken.

Met de fiets in groep (Vanaf 15 personen)

- Ofwel volg je de regels van individuele fietsers
 1. Op het fietspad (max. met 2 naast elkaar)
 2. Op de rijbaan (enkel als er geen fietspad is)
- Ofwel volg je de regels voor fietsers in groep (meer mogelijkheden, maar ook meer verplichtingen)
 1. Gebruik van fietspad is niet verplicht, wel sterk aangeraden!
 2. Je mag 1 volledige rijstrook gebruiken. Wel enkel de rechter helft.
 3. Je mag twee wegkapiteins hebben (of meer) (verplicht bij >50 fietsers)
 4. Je mag 1 of 2 begeleidende auto's hebben (verplicht bij >50 fietsers)

Het verkeersreglement in detail! [\(Top\)](#)

Voetgangers

A. Waar stappen? [\(Top\)](#)

Het ligt voor de hand dat je steeds de veiligste plaats op de openbare weg inneemt. We geven hier de verschillende plaatsen weer, gaande van de meest veilige plaats tot de meest onveilige.

1 Voetgangerszone

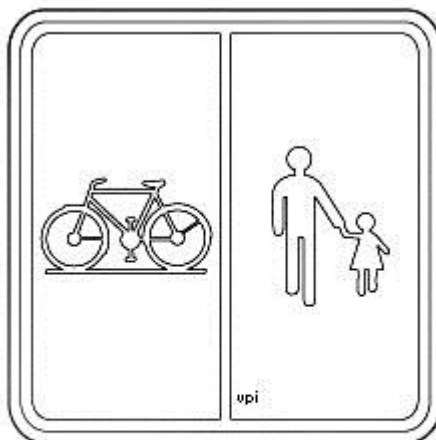
F 103

Als je in zo'n zone wandelt, dan mag je de volledige breedte van de openbare weg volgen. Let wel, in die zone mogen ook prioritaire voertuigen rijden (politiewagens, ambulances, ...) alsook vuilkarren, openbaar vervoer, mensen die door die zone moeten om tot hun garage te komen. Zij zijn wel verplicht om stapvoets te rijden. Ze mogen voetgangers niet hinderen of in gevaar brengen. Wees wel hoffelijk voor de andere weggebruikers!

2 Verkeer op wegen voorbehouden voor voetgangers, fietsers en ruiters.

F 99 a

F 99 b

Dit is een zone waar alleen weggebruikers mogen komen die op het bordje staan. Hier moet je dus als voetganger rekening houden met het feit dat er ook fietsers of ruiters in die zone aanwezig zijn. Je mag spelen in die zone, maar je moet er terug rekening mee houden dat je andere weggebruikers niet hindert of in gevaar brengt. Je wandelt best aan de kant die het bordje aanwijst. Als je aan de andere kant wandelt, dan moet je de doorgang vrijmaken voor andere weggebruikers.

3 Trottoir

Het begrip trottoir is nu ruimer dan wat wij er doorgaans onder verstaan. De kenmerken zijn: meestal verhoogd ten aanzien van de rijbaan, maar dit moet niet altijd het geval zijn, het is speciaal ingericht voor de voetgangers en is verhard, de scheiding ervan met de andere gedeelten van de openbare weg (dit is de rijbaan, de verhoogde en gelijkgrondse bermen en het fietspad) is duidelijk herkenbaar voor alle weggebruikers. Als één of meerdere van deze kenmerken ontbreekt, dan is het geen trottoir.

4 Verhoogde berm

De kenmerken van een verhoogde berm zijn: een ruimte die hoger ligt dan de rijbaan en die tussen de rijbaan en een sloot/talud/grenzen van eigendommen, deze ruimte is moeilijk begaanbaar en meestal niet verhard. Het speelt geen rol of de verhoogde berm aan de linkerkant of aan de rechterkant ligt. Wandel altijd op de verhoogde berm. Als er zowel aan de rechter –als linkerkant een verhoogde berm ligt, wandel dan op die berm die jou de meest veilige lijkt. Hou daarbij rekening met de zichtbaarheid van het verkeer, de weersomstandigheden, de grootte van jouw groep, de breedte van de bermen, of je lang een rechte rijbaan wandelt of een rijbaan met veel bochten, ...

5 Gelijkgrondse berm

De kenmerken zijn: een ruimte onderscheiden van het trottoir en het fietspad. Het ligt tussen de rijbaan en een sloot/talud/grenzen van eigendommen. Deze berm ligt op hetzelfde hoogteniveau als de rijbaan. Deze is niet verhard en moeilijk begaanbaar voor de voetgangers. Ook hier moet je altijd wandelen op de gelijkgrondse berm, aan welke kant ze ook ligt. Als er aan beide kanten van de rijbaan een gelijkgrondse berm is, dan wandel je best aan die kant die volgens jou het veiligste is.

6 Fietspad

Hier hebben (brom-)fietsers voorrang op de voetgangers. Voetgangers moeten dus opzij gaan, maar niet in de richting van de rijbaan.

7 Rijbaan

Als bovenstaande allemaal niet aanwezig zijn, dan loop je op de rijbaan. Aan welke kant kan verschillen of je als individuele voetganger beschouwd wordt of als groep.

7a Individuele voetgangers of groep zonder leider: LINKS

Een individuele voetganger of een groep zonder leiden MOET links lopen en dit zo dicht mogelijk bij de rand van de rijbaan. Dit betekent dat zij dus best achter elkaar lopen. Enkel als er bijzondere omstandigheden zijn, moeten zij niet verplicht links lopen. Er staat echter nergens aangegeven wat deze bijzonder omstandigheden zijn, vandaar dat je dus het best links en achter elkaar loopt.

7b Groep (min. 5 personen) + leider: RECHTS OF LINKS

- Ofwel rechts

Je moet dan volgens de wegcode niet perse achter elkaar lopen, hoewel dit natuurlijk wel aan te raden is. In elk geval loop je zo dicht mogelijk bij de rand van de rijbaan.

- Ofwel links

Sinds 1 januari 2004 is links van de rijbaan lopen voor groepen van minimum 5 personen + minimum 1 leider ook toegelaten. Rechts lopen mag ook nog steeds, maar je mag nu officieel de linkerkant van de rijbaan volgen "als de veiligheid zo beter gewaarborgd is". Je MOET dan wel achter elkaar lopen!

Algemeen principe: **GEBRUIK JE GEZOND VERSTAND**. Je kiest dus zelf aan welke kant van de weg je loopt en probeert hiertoe de situatie zo goed mogelijk in te schatten.

Een aantal richtlijnen en tips:

- In een bocht is het steeds meest veiligst om aan de buitenkant van de bocht te lopen. Daar zie jij het verkeer best aankomen en omgekeerd.
- Overdag kan het interessant zijn om links te lopen op een lange rechte rijbaan, waar je het verkeer goed ziet aankomen.
- Tussen valavond en ochtend kan het interessant zijn om op een rechte baan rechts te lopen. Een chauffeur zal eerder een hindernis (met rood lichtje) verwachten die zich op hetzelfde baanvak bevindt, maar voor hem uitwandelt (ipv hem tegemoet te komen).
- Uit ervaring weten we dat bij tochten de groep zelden bij elkaar blijft. Ze wordt uitgerokken en verspreid zich over verschillende kleine groepen. Het wordt voor bestuurders dan ook zeer moeilijk om een groep in te halen. Als deze groepjes met minder dan 5 zijn, kunnen zij eventueel beschouwd worden als 'individuele voetgangers' die dus aan de linkerkant moeten lopen (zie boven).

Gebruik dus je gezond verstand!

B. Hoe oversteken? [\(Top\)](#)

Waar?

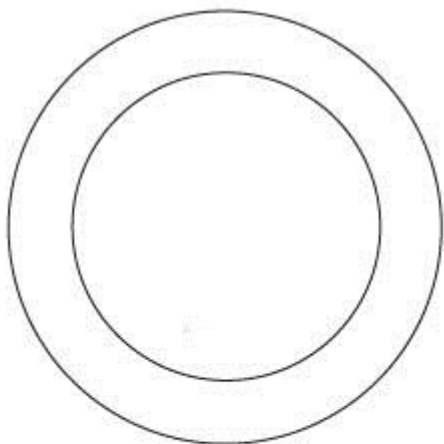
Om met een groep over te steken, dien je rekening te houden met de volgende dalende orde van veiligheid:

- Bewaakte oversteekplaatsen. Dit zijn plaatsen waar een politieagent of een gemachtigd opzichter aanwezig is.
- Zebrapad met verkeerslichten.
- Zebrapad zonder verkeerslichten. Pas op! Hier moet je je als voetganger slechts voorzichtig op de rijbaan begeven en met inachtneming van de naderende voertuigen.
- Plaatsen waar de weg smal is, waar men goed gezien kan worden.

Als er een oversteekplaats op minder dan 30 meter verwijderd is van de plaats waar jij de rijweg over wilt, moet je hiervan gebruik maken. Het is bovendien nog steeds verboden om schuin over te steken. De wegcode stelt: "de voetgangers

moeten de rijbaan haaks op haar aslijn oversteken”.

Begeleiding en gebruik van het ‘spiegelei’.

C 3

Weggebruikers moeten sinds 1 januari 2004 ook de aanwijzingen opvolgen van een groepsleider die groepen voetgangers begeleidt, waarmee hij de veiligheid van zijn groep voetgangers wil verzekeren. (art. 41.3.1.2°b en c). Je mag als leider van de groep het verkeer doen stoppen om de groep te laten oversteken. De groepsleiders moeten hiervoor wel een schijf, waarop bovenstaand verkeersbord afgebeeld staat, gebruiken. Ze hebben deze bevoegdheid in heel België. Je moet je hierbij uiteraard wel houden aan alle normale verkeersregels (vb. oversteken aan een zebrapad als deze aanwezig is op minder dan 30 m,...)! Voor gemachtigde opzichters bestaat er een lijst van bevoegdheden. Voor groepsleiders bestaat zo’n lijst nog niet. Het is dus goed mogelijk dat de bevoegdheden van een groepsleider nog beperkt of omschreven zullen worden in de toekomst.

Tips: Plaats je als begeleider centraal bij het oversteken. Optimaal is dat er een begeleider staat op de plaats waar het oversteken begint, zodat hij bij eventueel gevaar de kinderen nog fysiek kan tegenhouden. Een tweede en derde begeleider plaatst zich in het midden van de rijweg, elk langs 1 kant van de overstekende groep, en houdt oogcontact met de bestuurders. Een vierde begeleider zet zich aan de overkant waar hij de reeds overgestoken kinderen bij elkaar houdt.

Rij mag niet doorbroken worden.

In het verkeersreglement staat vermeld dat een automobilist een ononderbroken rij niet mag doorbreken? Als je met jouw groep aan verkeerslichten komt of er is een bevoegd persoon aanwezig, dan mag een aaneengesloten rij ook verder blijven oversteken, ook al is het verkeerslicht ondertussen al op rood gesprongen.

Vergeet echter niet dat je er als groep dikwijls niet in slaagt om een ononderbroken rij te blijven vormen en dat automobilisten vaak toch doorrijden met hoge snelheden. Klamp je dus niet vast aan strikte verkeersregels, maar denk steeds na in het verkeer. Je kan beter een beetje langer wachten dan maar met de helft van je groep te kunnen terugkeren.

C. Verlichting ([Top](#))

Tussen het vallen van de avond en het aanbreken van de dag, alsook in alle omstandigheden waarin het niet meer mogelijk is om duidelijk te zien tot op een afstand van ongeveer 200 meter (mist, zware regenval, ...), moet een wandelende groep, die de rijbaan volgt, ook verlicht zijn!

- als de groep links loopt

- Wit of geel licht rechts achteraan.
- Rood licht rechts vooraan.
- Eventueel 1 of meerdere gele of witte lichten op de flanken, in alle richtingen zichtbaar (naargelang de lengte van de rij)

- als de groep rechts loopt

- Wit of geel licht links vooraan.
- Rood licht links achteraan.
- Eventueel 1 of meerdere gele of witte lichten op de flanken die in alle richtingen zichtbaar zijn (naargelang de lengte van de rij)

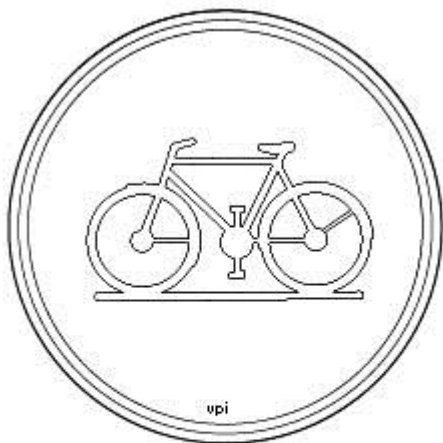
Fietsers [\(Top\)](#)

In de zin van de wegcode worden fietsers ook als bestuurders aanzien. Dit betekent dat zij de andere kwetsbare weggebruikers niet in gevaar mogen brengen. Als fietser moet je dus voorzichtig zijn als je voetgangers nadert, zelfs al heb je voorrang (bv. Wanneer je op een fietspad rijdt. Sterker, je moet zelfs dubbel zo voorzichtig zijn als je kinderen nadert. Het probleem is echter dat het juridisch heel vreemd is om die dubbele voorzichtigheid te beoordelen, daarom zal een rechter normaal altijd kijken of de fietser zich gedragen heeft als een 'goede huisvader'. Dit wil zeggen dat de rechter zal kijken of een redelijk voorzichtige en normale fietser, geplaatst in dezelfde omstandigheden, zich ook zo zou gedragen hebben zoals de fietser zich in realiteit gedragen heeft.

Individuele fietsers [\(Top\)](#)

Fietspad verplicht!

D 7

D 9

Als er een bereikbaar fietspad is, aangeduid door de gekende wegmarkeringen, dan moeten de fietser en bromfietzers klasse A dit fietspad volgen. Het fietspad moet rechts in hun rijrichting liggen. Als er ook of alleen aan de linkerkant zo een bereikbaar fietspad is, dan mogen ze dit niet volgen. Is het fietspad aangeduid met een verkeersbord D7 of D9, dan moeten de fietsers en bromfietzers klasse A dit fietspad volgen als die borden aan de rechterkant staan in hun rijrichting (dus als je fietst en je ziet aan jouw rechterkant die borden). Als die borden alleen maar aan de linkerkant geplaatst staan (dus als je fietst en je ziet ze aan jouw linkerkant), dan moet je dus het fietspad dat aan de linkerkant ligt gebruiken. Je moet dit fietspad aan de linkerkant niet gebruiken als er 'bijzondere omstandigheden' zijn. Het is onduidelijk wat men daaronder verstaat. Je gebruikt dus best het fietspad aan de linkerkant.

Zie je bovenstaand bord (d10), dan moet je dit gedeelte van de weg volgen, ongeacht of dit bordje aan je linker –of rechterkant staat. Staat het aan beide kanten, dan geldt de algemene regel dat je als bestuurder/fietser altijd aan de rechterkant van de weg moet rijden.

Hoe er als fietser rekening mee dat er zich voetgangers kunnen bevinden op het fietspad. Jij hebt voorrang, maar je mag de voetgangers niet in gevaar brengen, noch gevaarlijk gedrag tegenover hen stellen. Argumenten zoals het sneller rijden op de rijbaan dan op het fietspad, beter voor de banden dan naast het fietspad, ... zijn niet van toepassing en zeker niet als je een fietsende groep begeleidt en mee instaat voor hun veiligheid.

Rijbaan (enkel als er geen fietspad is)

Als je binnen de bebouwde kom rijdt en er is geen fietspad, dan mag je als fietser en bromfietser klasse A de gelijkgrondse bermen en de parkeerzones gebruiken. Je bent dus niet verplicht om dit te doen. Buiten de bebouwde kom mag je zelfs de trottoirs en de verhoogde bermen volgen. Je bent weerom niet verplicht om dit te doen. Ga dus na in hoeverre deze regels zorgen voor extra veiligheid en maak er dan ook gebruik van. Als je buiten de bebouwde kom als fietser op het trottoir rijdt, dan moet je nog altijd voorzichtig zijn ten aanzien van de voetgangers en dubbel zo voorzichtig zijn ten aanzien van de kinderen.

Als er geen fietsstrook of –pad is, dan volgen de fietsers gewoon de rijbaan.

Het is zowel binnen als buiten de bebouwde kom toegelaten om als fietser met twee naast elkaar te rijden. Je dient wel achter elkaar te rijden als een tegenligger anders niet kan passeren. Dit is in principe niet meer verplicht, maar hoffelijkheid gebiedt dat je natuurlijk andere weggebruikers niet hindert. Buiten de bebouwde kom moet je bovendien achter elkaar rijden als er achteropkomend verkeer in aantocht is.

Als je als fietser van richting wil veranderen of een straat wil inslaan, moet je uitkijken dat je dat veilig kan doen, zonder het andere verkeer te hinderen. Je bent ook verplicht om je arm uit te steken, indien mogelijk. Als dit je veiligheid in het gedrang kan brengen door bv. Tramporens, beschadigen wegdek, ... doe je dit beter niet.

Fietzers in groep (>15 personen) ([Top](#))

Als groep fietsers mag je **kiezen** welke regels je volgt.

Ofwel volg je de regels van de individuele fietsers (zie boven).

Ofwel volg je de regels voor fietsers in groep (meer mogelijkheden, maar ook meer verplichtingen)

- Fietspad niet verplicht, maar wel aangeraden.
- Je mag steeds met twee naast elkaar rijden (op voorwaarde dat je gegroepeerd blijft).
- Je mag desgewenst 1 volledige rijstrook gebruiken. Wel enkel de rechterraijstrook of rechter helft van de rijbaan.
- Je mag desgewenst meerdere wegkapiteins hebben (dit is verplicht bij >50 fietsers).
- Je mag desgewenst 1 of 2 begeleidende auto's hebben (dit is verplicht bij >50 fietsers).

Wegkapitein

Een wegkapitein moet tenminste 21 jaar zijn en om de linkerarm een band dragen met de nationale driekleur en het woord 'wegkapitein'. De wegkapiteins kunnen aan kruispunten zonder lichten het verkeer stilleggen met een bordje C3 (speigelei) en mogen aanwijzingen geven. Sinds 1 januari 2004 is een lijst van deelnemers niet meer verplicht!

Begeleidende auto's

Deze moeten een speciaal bord voeren op het dak dat goed zichtbaar is voor het tegemoetkomend of volgend verkeer. Dit is een blauw bord met de afbeelding van het verkeersbord A51 (rode driehoek met uitroepteken in het midden) en er onder het symbool in 't wit van een fiets. De begeleidende auto moet de groep op ongeveer 30 meter voorafgaan of volgen. Bij een groep fietsers groter dan 50 zijn min. 2 begeleidende auto's verplicht. Bij een groep fietsers kleiner dan 51 zijn de begeleidende auto's niet verplicht. In dit geval kan er ook slechts 1 begeleidende auto zijn. Deze moet dan wel de groep volgen en niet voorafgaan.

- ✳ Deze gehele pagina is geïnspireerd op de bundel 'Veilig op stap' van KSJ.
- ✳ De afbeeldingen van de verkeersborden zijn afkomstig van www.verkeervpi.be
- ✳ Ook handig om eens door te nemen is de korte Brochure van BIVV, www.bivv.be